

Verrijken vanuit interesse

Een stappenplan

Door Anna Wagemans

“Juf, ik houd van dieren, ik wil meer leren over dieren!”

“Ik weet al dat beerdierjes allerlei extreme omstandigheden kunnen overleven. Nu wil ik onderzoeken waaraan ze doodgaan.”

“Ik wil meer weten over de hersenen van pubers. Dan snap ik beter waarom mijn grote zus soms zo raar doet.”

“Ik wil een robot maken die echt kan rijden.”

Inleiding

Verrijkende opdrachten zijn onmisbaar in het lesprogramma van begaafde leerlingen. Het komt de motivatie van de begaafde leerling ten goede als de opdracht aansluit bij de interesse. Maar werken vanuit interesse leidt niet als vanzelf tot een bevredigend resultaat.

Daarom gaan we in deze brochure in op de volgende vragen:

- Hoe vertaal je een interesse naar een opdracht?
- Is elke interesse daarvoor geschikt?
- Hoe zorg je ervoor dat de leerling zijn interesse vasthoudt?

Wil je meer weten?

De complete theoretische onderbouwing van het Stappenplan Interesse vind je op mijn site.

Scan de QR-code.

In de theoretische onderbouwing lees je meer over:

- het belang van goede verrijking voor begaafde leerlingen
- de relatie tussen interesse en motivatie
- de theorie over interesseontwikkeling

Ook vind je er alle referenties.

Het Stappenplan Interesse is gemaakt door Anna Wagemans, als eindproduct voor de RITHA Specialist opleiding.

Mei 2024.

Theorie

Het vier fasen-model van interesseontwikkeling

Situationele interesse

Interesse voor een onderwerp of activiteit verdiept zich in fasen. Het begint met een prikkel vanuit de omgeving die de nieuwsgierigheid van de leerling wekt. Er is dan sprake van een uitgelokte, situationele interesse. De prikkel kan een toevallige ervaring uit het dagelijks leven van de leerling zijn, maar je kan als leerkracht ook bewust zo'n prikkel aanbieden. Dat doe je bijvoorbeeld bij de introductie van een nieuw onderwerp.

Vervolgens kan zogenaamde volgehouden situationele interesse ontstaan. De rol van de omgeving is daarbij heel belangrijk: door de leerling uit te nodigen vragen te stellen en door herhaaldelijk nieuwe kennis toe te voegen, kan je als leerkracht een interesse levendig houden. Projectwerk, samenwerkend leren en een-op-een-begeleiding zijn aanpakken die maken dat de interesse van de leerling vastgehouden wordt, omdat leerlingen daarmee in staat gesteld worden hun interesse te delen en nieuwe kennis op te doen.

Situationele interesses kunnen snel weer verdwijnen als deze niet gevoed worden. Ze zijn gekoppeld aan onderwerpen of activiteiten die nieuw zijn voor een leerling. Er is sprake van nieuwsgierigheid: de leerling zoekt naar antwoorden op vragen. Dat maakt deze interesses geschikt om verrijkende opdrachten omheen te maken.

Individuele interesse

Situationele interesses kunnen zich ontwikkelen tot individuele interesses. Individuele interesses geven de leerling positieve gevoelens wanneer hij zich er mee bezighoudt. Het onderwerp of de activiteit krijgt steeds meer waarde voor de leerling. In het begin spreken we dan van een ontluikende individuele interesse. Wanneer een interesse langer standhoudt en een leerling meer kennis en/of vaardigheid opdoet in het interessegebied, spreken we van een ontwikkelde individuele interesse.

Individuele interesses kunnen een motiverende rol spelen voor de leerling. De leerling zal vaker aan een onderwerp van interesse willen werken en zal meer inzet willen tonen voor dit onderwerp dan voor andere onderwerpen. Een ontwikkelde individuele interesse maakt het makkelijker om de taak vol te houden en inzet te blijven tonen. Bovendien zijn dit de interesses die bijvoorbeeld van invloed kunnen zijn op latere studie- en beroepskeuze.

Stap 1. Interesses Verkennen

Als je voor een opdracht gebruik wilt maken van de interesse van je leerlingen, ga dan eerst na in welke fase van interesseontwikkeling deze interesse te plaatsen is. Zo kan een individuele interesse betekenen dat de leerling wel graag met het onderwerp bezig is maar er geen nieuwe vragen meer bij heeft.

- Waar komt de interesse vandaan?
- Heeft de leerling zich al eerder in dit onderwerp verdiept?
- Wat weet de leerling er al van?

Interesse wordt gewekt...

Op de fiets naar huis: "Wat een mooie rode lucht. Hoe komt het eigenlijk dat de lucht zo rood is?"

Na het zien van een filmpje in de wereldoriëntatie les: "Wat een bijzondere vrouw was Aletta Jacobs! Ze deed gewoon wat ze zelf wilde."

Nieuwe kennis?

Een leerling zou waterschildpadden krijgen. Toen hij een onderwerp mocht kiezen voor een verrijkende opdracht, koos hij ervoor om te bestuderen hoe het terrarium voor de schildpadden ingericht zou moeten worden. Hij zou hier een ontwerptekening van maken. Gezien de interesse van de leerling leek succes verzekerd. De opdracht kwam echter niet van de grond.

In gesprekken bleek dat de leerling al lang wist wat hij nodig had voor het terrarium. Dit uitdiepen zou hem helemaal niet voorzien van nieuwe kennis. Een ontwerptekening voegde ook niets toe. Thuis was hij al bezig met het inrichten van het echte terrarium.

Om vanuit een interesse een opdracht voor de leerling te formuleren, is het van belang dat de leerling voldoende nieuwsgierige vragen over het onderwerp heeft. Help je leerling zo nodig bij het formuleren van die vragen. Lukt het niet om dergelijke vragen te formuleren, kies dan een ander onderwerp.

Probeer in te schatten hoe groot de vraag of vragen van de leerling zijn, en hoe lang deze interesse zal duren. Op grond daarvan bepaal je het doel en het eindproduct voor de opdracht.

Zorg in het gesprek met je leerling voor sociale en cognitieve congruentie. Sociale congruentie wil zeggen dat je de leerling kent, weet wat hem bezighoudt en wat zijn leefwereld is. Van cognitieve congruentie is sprake als je aansluit bij het kennisniveau van de leerling.

Cognitieve congruentie

Een leerling uit groep 5 die graag gaat vissen en veel weet over allerlei soorten vissen, wil weten hoe de eerste vissen zijn ontstaan. Deze leerling zit niet te wachten op het maken van een werkstuk over de evolutietheorie, maar wil wel een tipje van de sluier opgelicht zien. We kiezen voor een korte tekst over het ontstaan van leven. Hij verwerkt de opgedane kennis in een stripverhaal van zes tekeningen.

Stap 2. Interesse Vasthouden

Ga mee in de interesse van de leerling. Wanneer je zelf niet veel van het gekozen onderwerp weet, zorg dan dat je er in ieder geval ook zelf nieuwsgierig naar bent. Wellicht kun jij iets nieuws van je leerling leren. Voel je die nieuwsgierigheid niet? Schakel dan iemand anders in met wie de leerling de interesse kan delen. Een medeleerling, een collega, of een ouder met kennis van het onderwerp bijvoorbeeld.

Zorg voor nieuwe kennis en/of nieuwe prikkels. Zeker wanneer de leerling langere tijd bezig zal zijn met het onderwerp bestaat het risico dat de interesse afneemt. Een nieuwe bron, een interessant weetje, een verrassende afbeelding of een prikkelende vraag zijn allemaal voorbeelden van prikkels die de interesse opnieuw kunnen wekken.

iets nieuws toevoegen

Een leerling verdiept zich in de vraag: Hoe komt het dat we kunnen zien? Ze is voortvarend begonnen met alles wat ze al over het onderwerp weet. Maar dan komt het moment waarop ze niet meer verder werkt en aangeeft dat ze niet meer zo'n zin in het onderwerp heeft. De opdracht nieuwe informatie te gaan zoeken helpt ook niet. Veel te breed en te open! Na schooltijd gaat de leerkracht op zoek naar informatie en vindt na enkele minuten surfen een geschikt filmpje en een artikel. De interesse komt weer tot leven en de leerling gaat enthousiast verder.

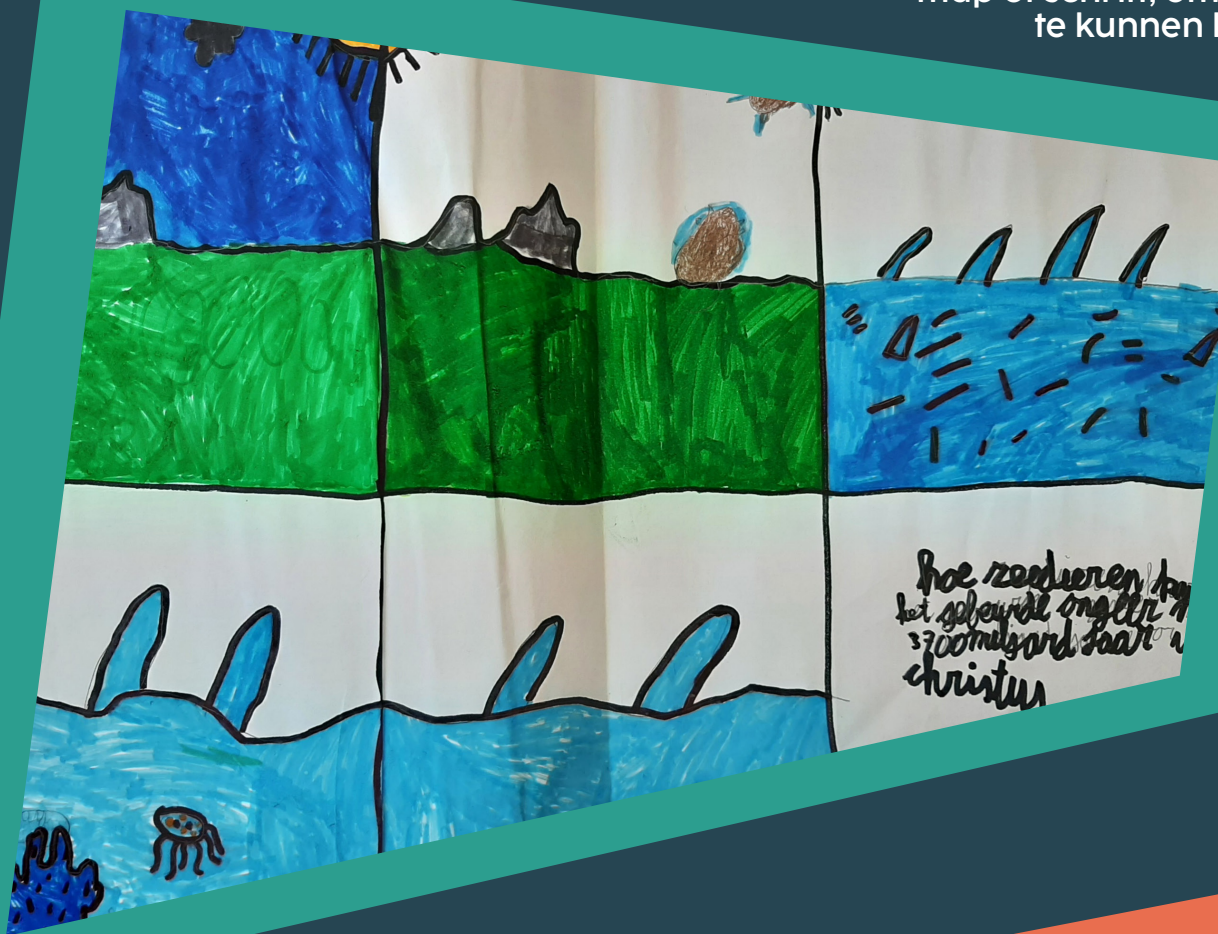
Herinner de leerling tijdens het proces aan de oorspronkelijke vraag die de leerling graag beantwoord wilde zien en aan de relevantie die de vraag op dat moment voor de leerling had.

Stap 3. Interesse Volgen

Geef de leerling een schrift of map waarin hij bij kan houden aan welke onderwerpen hij gewerkt heeft. Dit kan een map of portfolio zijn waarin alle opdrachten bewaard worden, maar ook een schrift waarin de leerling een korte aantekening maakt van elk afgerond project.

Door na verloop van tijd terug te kijken met de leerling op welke onderwerpen zijn interesse hadden, en door na te gaan of er een lijn in de onderwerpen te zien is, kun je de leerling helpen bij het ontdekken en ontwikkelen van mogelijke individuele interesses.

Het gemaakte werk bewaren in een map of schrift, om terug te kunnen kijken.

Bij het samenstellen van een verrijkende opdracht of project, kun je gebruik maken van de volgende werkvormen / aanpakken:

• Voor het gebruik van hogere orde denkvaardigheden:

Taxonomie van Bloom - uitleg begrippen onderwijs (wij-leren.nl)

Download - Ontwerp & Verrijk (onderwijsmaakjesamen.nl)

• Probleemgestuurd leren:

Een-Les-Omvormen-naar-PCO.pdf (wetenschapsknooppuntzh.nl)